

Види інструктивного педагогічного репертуару, його значення у формуванні музично-виконавських навичок

У струнно-смичкової вітчизняній музичній педагогічній практиці ствердилася достатньо ustalена система щодо використання різних видів інструктивного педагогічного репертуару, серед яких основними можна вважати спеціальні вправи, гами і арпеджіо різних видів й аплікатури, етюди спеціальні п'єси.

Всі зазначені види інструктивного педагогічного репертуару, як правило, у відповідні авторські або редакторські збірники та посібники. У більшості з них, які мають умовні назви – «хрестоматія», «альбом», «школа» тощо, зазвичай існують розділи, присвячені вивченню учнями різних видів інструктивної частини педагогічного репертуару.

У зв'язку з цим, слід зазначити, що обмеження у практичній роботі викладачів, вибором лише зазначених зразків, є категорично недостатнім і таким, що не відповідає вимогам і змісту сучасної музично-педагогічної практики. Слід визнати, що будь-який збірник, посібник чи хрестоматія не можуть слугувати підручником на кшталт підручників певної галузі знань із загальноосвітніх дисциплін або навіть підручники з музичної грамоти/теорії музики чи музичної літератури.

Такі збірники є лише фрагментарним поглядом автора або упорядника на загальний зміст відповідного періоду навчання дитини гри на інструменті без чіткого визначення алгоритму щодо набуття і розвитку виконавських навичок. Це – своєрідна пропозиція використання досвіду роботи автора/упорядника. Виходячи з того що авторами і упорядниками таких збірників, зазвичай, є досвідчені педагоги, чий досвід має широке визнання педагогічною спільнотою, вони можуть слугувати у певному сенсі «відправною точкою» для тих, хто такого рівня досвіду не має.

Робота над інструктивним репертуаром, її планування має надзвичайно важливе значення у формуванні та розвитку необхідних виконавських навичок, враховуючи певний етап навчання. Вправи, гами та етюди використовують у своїй повсякденній роботі не тільки учні або студентів, а й професійні музиканти, відомі виконавці.

Історично так склалося, що найбільше широко відомих у світі збірників/посібників інструктивного репертуару створено для скрипалів. Серед них мають широке використання протягом кількох століть збірники, створені відомими музикантами, які долучалися до педагогічної діяльності.

Деякі з них використовуються викладачами початкових спеціалізованих мистецьких закладів освіти – музичних школах та школах мистецтв.

Наприклад, такі збірники вправ і гам як:

- І. Гржималі. Гама і арпеджіо;
- Г. Григорян. Гама і арпеджіо;
- Г. Шрадїк. Вправи (1-2 зошити);
- О. Шевчик. Вправи (1-2 зошити);
- Ю. Конюс. Вправи у подвійних нотах;
- В. Зельдіс. Вправи на зміну позицій;
- М. Гарлицький. Крок за кроком (Шаг за шагом);
- Н. Бакланова. Вправи у супроводі фортепіано (Ознайомлення з тональностями)

широко використовуються у роботі з учнями різних класів.

А серед збірників етюдів найбільш вживаними у роботі багатьох викладачів можна назвати такі:

- В. Стеценко, Г. Тахтаджієв. Етюди (для 1-7 класів навчання);
- Ф. Мазас. Спеціальні етюди ор.36, Блискучі етюди ор.37;
- Ш. Беріо. Школа гри на скрипці;
- Ф. Вольфарт. Етюди ор.45;
- Я. Донт. Етюд ор.37;
- Вибрані етюди для 3-5 класів (ред. К. Фортунатова);
- Г. Кайзер. Етюди ор.ор.20, 47;
- О. Шевчик. 40 варіацій ор.3;
- Ф. Фіорілло. 36 етюдів;
- Р. Крейцер. 42 етюди тощо.

Використовуючи збірники етюдів, викладач поступово формує послідовність вивчення різних етюдів з їх використанням у опануванні тих чи інших виконавських прийомів у відповідному індивідуальному для кожного з учнів алгоритмі.

На жаль, досить розповсюдженою є практика недостатньої уваги викладачів шкіл до вивчення вправ, гам і етюдів. Це стосується і обмеженої їх кількості, і недостатньої обґрунтованої послідовності, і недостатньої індивідуалізації у плануванні цього розділу педагогічного репертуару.

Ще одним негативним аспектом є те, що викладач подекуди розглядає їх як інструмент щодо вирішення суто технічних (технологічних) задач, не усвідомлюючи необхідність бачити у гамах чи етюдах певні «фрагменти» художніх музичних творів, і тому у виконанні вправ, гам та етюдів необхідно домагатись їх виразного виконання.

Тільки за таких умов вся робота над технологічним репертуаром матиме вплив на досягнення майстерності юних музикантів.

Спеціальні п'єси віртуозного спрямування з одного боку поглиблюють набуті під час вивчення вправ та етюдів навички виконання різних видів техніки гри на інструменті, а з іншого – вимагають досягнення виконавської виразності у застосуванні різноманітних технічних прийомів.

Такі музичні твори спонукають дитину до ретельної роботи над опануванням не тільки окремого технічного прийому а й виховує емоційну складову його втілення, досягнення автоматизації у використанні, сценічну витримку, що, в решті-решт, сприяє формуванню в учня віртуозних якостей.